

Your Excellency,

Please let me use this opportunity to congratulate you on your appointment as High Commissioner, and to introduce our organisation, which was formed by parents, with the aim to create the opportunity for primary school pupils to be offered the possibility to learn Romanian language in public schools. Your Office has been actively engaged in this process and we would like to express our appreciation for your efforts.

Unfortunately, despite the best efforts of your Office and the parents, and to the considerable frustration of the parents, the authorities of the Republic of Serbia have not taken all necessary steps needed to fully introduce the classes, and as result of this inaction, Romanian language classes will not be available to all interested children during this school year. Therefore, it cannot be confirmed that education in Romanian language is available in Eastern Serbia, and that a set of measures have to be implemented before a positive conclusion is made.

As you Office is aware from our previous correspondence, we offered to collaborate with the Ministry of Education and support its efforts to introduce the classes. Nevertheless, the Ministry has shown itself to be unwilling to cooperate with our organisation. In fact, the Ministry has not even been able to find the time to meet with us. As you are aware, the principle that minority education has to be participatory is well established, and reconfirmed in the paragraph 30 of the Document of the Copenhagen Meeting of the conference on the Human Dimension of the CSCE. Participation in this context means not only effective participation of the institutions representing national minority, but also active involvement of parents. Accordingly, as an organisation representing parents, we continue to request the Ministry to consult with the parents.

In addition, we would kindly ask that similarly your Office also consults with the parents and keeps them informed. We consider that our independent assessment of the situation on the ground, should complement the information HCNM receives from formal sources, and will serve as a basis on which HCNM can bring informed conclusion.

We would like to remind you, that in our official letter sent to your Office during the summer, we warned on possible scenarios which can happen at the beginning of the new school year, and which had had unfortunately materialised.

As you might be aware, survey has not been conducted in a systematic way in the Branicevo District. The results of survey were never made public. At this moment there are no plans to introduce Romanian language classes in Branicevo district, although we are unofficially informed that survey was conducted in few schools and that there is a certain number of schoolchildren who opted for these classes.

Anticipating this, our organisation, as well as our partner's NGO submitted parents' signatures lists which required introduction of Romanian language classes in primary schools in municipalities of Veliko Gradiste, Golubac, Kucevo and Petrovac. As we warned in previous correspondence, an unlawful pressure by principals and teacher on children and their parents in schools in Kucevo and Golubac was exercised. Parents were required to withdraw their signatures, either by persuading them verbally to do this, or in the most blatant case in the municipality of Kucevo, local authorities conducted an inspection in one of the businesses of the parents who signed the list and asked them to either withdraw signatures or face closure of their business.

The second level of obstruction is that even when parents were not persuaded to withdraw their signatures, schools and school district were simply silent on these written request by the parents. Our organisation lodge an official complaint to the school inspection in Požarevac. However, no

measures have been taken against schools which refused to include Romanian language classes. I would like to remind you that according to the Serbian law, the schools are obliged to introduce minority language classes in the school curricula without mentioning the minimal number of schoolchildren

Some other more subtle methods to prevent introduction of Romanian language classes were also deployed, such as to choose between computer science and Romanian language classes, which made Romanian classes less attractive. The minority education should be supplementary to the regular curricula, and not to be treated as any other electives. This resulted that the number of schoolchildren in Bor and Zajecar district, who opted for Romanian language classes dropped from 1620 surveyed this spring to less than 800 opting for these classes during the autumn survey.

From all mentioned above it is impossible to assert that Romanian language classes has been introduced as a part of the regular school curricula. We would like to present you a clear list of the measures which has to be introduced in order to enable schoolchildren to fully utilize a right of education in their mother tongue, in order to be able to conclude that the right of education in Romanian language has started being implemented. The main measure which needs to be implemented is to

- To conduct a survey among schoolchildren in Branicevo and Pomoravlje District, in all municipalities of these two districts. The survey should be conducted in all primary and secondary schools, among all grades (in primary schools from 1st to 8th grade and in secondary schools from 1st to 4th grade). The survey should be designed in such manner to allow children to choose only whether they would like to attend Romanian language classes or not, without reference in the document to any other elective classes.

However, a number of other measures should be also taken into consideration:

- In order to prevent any unlawful acts of either school or local authorities, we suggest that the Ministry designate an appropriate contact person, which will serve as a contact point for resolving issues which may arise during the conduct of the survey or introduction of Romanian language classes.
- To offer opportunity for schoolchildren in Bor and Zajecar district to opt for Romanian language classes, no matter whether they attend computer science classes or not. This would be limited survey among schoolchildren who attend computer science or any other elective classes.
- To organise classes in municipality of Majdanpek which belongs to the Zajecar School District and where the survey earlier this autumn has already been conducted, but the classes did not start, due to alleged lack of teachers.
- To investigate and initiate if necessary administrative and criminal proceeding against school and local authorities in Kucevo municipality which exercised an unlawful pressure on parents.

We expect from your Office and you personally to monitor and advise current situation, as well as liaising with the Ministry of Education and other relevant Serbian authorities in order to enable that a right to education in mother tongue is fully respected. Our expectations are based on the role HCNM assumed in 2012, which is to serve as a facilitator in the process of introduction of Romanian language classes in Eastern Serbia.

Please be informed that two co-presidents of the Joint Serbian-Romanian Commission, Mr. Bogdan Aurescu and Mr. Gordana Stamenic, will be informed about all our initiatives and our

correspondences with your Office, in order to adhere to the principles of the transparency of the process.

Kind Regards,

Jasmina Glišić,

President of the NGO Parents of the children who want to have Romanian language classes in school

Dopustite mi da iskoristim ovu priliku kako bih vam čestitala na imenovanju za visokog komesara, i da predstavim našu organizaciju, koja je formirana od strane roditelja sa ciljem da se u školskom sistemu Srbije u okviru osnovnog obrazovanja, omogući učenje rumunskog jezika. Vaša kancelarija je aktivno angažovana u ovom procesu i želimo ovom prilikom da izrazimo našu zahvalnost za vaše napore.

Nažalost, uprkos najboljim naporima vaše kancelarije i roditelja, koji su takođe pokazali i značajnu frustriranost situacijom, vlasti Republike Srbije nisu preduzele sve neophodne korake potrebne da se uvede ova nastava, a kao rezultat tog nečinjenja, časovi rumunskog jezika neće biti dostupni svoj zainteresovanoj deci tokom ove školske 2013/2014 godine. Prema tome, ne može se reći da je obrazovanje na rumunskom jeziku dostupno učenicima u istočnoj Srbiji, i da se mora uvesti set mera pre nego se da pozitivno mišljenje u odnosu na situaciju.

Kao što je smo vam ranije pisali, naša organizacija se ponudila da saraduje sa Ministarstvom prosvete i podrži napore da se uvede nastava. Ipak ministarstvo nije pokazalo volju da saraduje sa našom organizacijom. Zapravo, ministarstvo nije bilo u stanju ni da pronađe vremena da se sastane sa nama. Kao što znate, princip da obrazovanje manjina treba biti participativno je jasno uspostavljen, i potvrđen u stavu 30. Dokumenta sa konferencije u Kopenhagenu o ljudskoj dimenziji KEBS-a. Učešće u ovom kontekstu znači, ne samo delotvorno učešće institucija koje predstavljaju nacionalne manjine, već i aktivno uključivanje roditelja. Shodno tome, kao organizacija koja predstavlja roditelje, mi nastavljamo sa zahtevima da se ministarstvo konsultuje sa roditeljima.

Pored toga, molimo vas da se vaša kancelarija takođe konsultuje sa predstavnicima roditeljima i informiše ih o svemu. Mi smatramo da naša nezavisna procena situacije na terenu, može dopuniti informacije koje komesar prima iz formalnih izvora, i da će poslužiti kao osnova na kojoj će komesar doneti zaključak.

Želimo da vas podsetimo, da smo u našem zvaničnom dopisu upućenom vašoj kancelariji letos, upozorili na mogući scenario koji se može dogoditi na početku ove školske godine, a koji se nažalost i ostvario.

Kao što verovatno već znate, anketiranje nije sprovedeno sistematski u Braničevskom okrugu. Niti su rezultati istraživanja javno objavljeni. U ovom trenutku ne postoje planovi za uvođenje rumunskog jezika u nastavu u Braničevskom okrugu, iako smo nezvanično obavešteni da je anketa delimično sprovedena u nekoliko škola i da tamo takođe postoji interesovanje za uvođenje rumunskog jezika.

Očekujući ovakav razvoj situacije, naša organizacija, kao i naše partnerske NGO organizacije, podnele su potpise roditelja kojima se navodi potreba uvođenja nastave na rumunskom jeziku u osnovnim školama u opštinama Veliko Gradište, Golubac Kučevo i Petrovac. Kao što smo vas upozorili u prethodnom dopisu, vršeni su nezakoniti pritisci od strane direktora i nastavnika na decu

i njihove roditelje u školama u Kučevu i Golupcu. Time su roditelji su bili primorani da povuku svoje potpise. Na ovo su bili primorani ili usmeno ili poput flagrantnog slučaja u opštini Kučevo, gde su lokalne vlasti sprovele inspekcijski pregled poslova jednog roditelja koji je potpisao listu i koji je bio zamoljen da povuče potpisa ili mu preti problem sa poslovanjem .

Drugi nivo opstrukcije prema roditeljima koji nisu povukli svoje potpise, od strane škola i školskih okruga, je jednostavno ćutanje i ignorisanje zahteva roditelja. Naša organizacija je podnela zvaničnu žalbu inspekciji škola u Požarevcu, međutim nikakve mere nisu preduzete protiv škola koje su odbile da uvedu nastavu na rumunskom jeziku. Želimo da vas podsetimo da je u skladu sa srpskim zakonom škola dužna da uvede nastavu na jeziku manjina obzira na mali broj prijavljene dece.

Neke druge suptilnije metode opstrukcije i sprečavanja uvođenja nastave rumunskog jezika su takođe primenjivane, kao npr. primoravanje da se izabere između informatike i rumunskog jezika, što je nastavi na rumunskom smanjilo atraktivnost. Obrazovanje manjina treba da bude dopuna redovnoj nastavi, a ne da se tretira kao bilo koji drugi izborni predmet. To je rezultiralo da li je broj školske dece u Borskom i Zaječarskom okrugu, koji su se odlučili za časove rumunskog jezika smanjen od 1620 ispitanih proletoš na manje od 800 jesenas pred početak nastave.

Iz svega navedenog nemoguće je tvrditi da je časovi na rumunskom uvedena kao deo regularne nastave u školama. Želimo da vam predstavimo listu mera koje treba da se sprovedu kako bi učenici iskoristili sa punim kapaciteom mogućnost pohađanja nastave na maternjem jeziku, i kako bi bili u mogućnosti tvrditi da se pravo na nastavu na maternjem jeziku primenjuje. Glavna mera koju treba preduzeti je:

- Da se sprovede anketa među školskom decom u Braničevu i Pomoravskom okrugu, u svim opštinama ova dva okruga. Istraživanje treba da se sprovodi u svim osnovnim i srednjim školama, među svim razredima u osnovnim školama (od 1. do 8. razreda i u srednjim školama od 1. do 4. razreda). Anketa treba biti takva da se omogući deci izjašnjavanje da li žele da prisustvuju časovima rumunskog jezika ili ne, bez primoravanja da se bira između bilo kojih izbornih predmeta i maternjeg jezika.

Takođe treba preduzeti i sledeći niz mera :

- Da bi se spečili bilo kakavi protivzakoniti pritisci bilo od škole ili lokalnih vlasti, predložimo da ministarstvo odredi odgovarajuću osobu za kontakt, koja bi poslužila kao osoba za rešavanje problema koji bi se eventualno javili prilikom sprovođenja ankete ili uvođenja rumunskog jezika.

- Da se ponudi učenicima Borskog i Zaječarskog okruga da se opredele za nastavu na rumunskom jeziku, bez obzira na to da li već pohađaju informatiku kao izborni predmet. To bi bila ograničena anketa među učenicima koja već pohađaju informatiku ili bilo koji drugi izborni predmet.

- Da se organizuje nastava i u opštini Majdanpek koja pripada školskom okrugu Zaječar gde je već sprovedena anketa ove jeseni, pokazano je interesovanje među učenicima, ali nastava nije počela, zbog navodnog nedostatka nastavnika.

- Da se istraži i ukoliko ima osnova, pokrene upravni i krivični postupak protiv škola i pripadnika lokalnih vlasti u opštini Kučevo koje su vršili pritisak na roditelje .

Očekujemo od vaše kancelarije i vas lično da aktivno pratite i pomognete savetima u ovom slučaju, kao i da budete u vezi sa Ministarstvom prosvete i drugim relevantnim institucijama kako bi se pravo na obrazovanje na maternjem jeziku u potpunosti ispoštovalo. Naša očekivanja su zasnovana

na ulozi koju je HCNM preuzeo 2012 god. da bude posrednik u procesu uvođenja časova rumunskog jezika u školama u istočnoj Srbiji.

Takođe želimo da znate da ćemo mi redovno informisati oba kopredsednika zajedničke komisije Srbije i Rumunije, Mr.Bogdana Aurescua i Mr.Gordanu Stamenic, o svim našim initiativeama i našoj korespondenciji sa vašom kancelarijom, u cilju održavanja principa transparentnosti procesa.

Srdačni pozdravi,

Jasmina Glišić,

Predsednik NVO roditelja dece koja žele da imaju nastavu rumunskog jezika u školi